

PLANREDEGØRELSE

Redegørelse del 1 for

BJERGE Å

Kommunevandløb nr. 10 i

Hashøj og Skælskør kommuner

PLANREDEGØRELSE FOR VANDLØB I VÅRBY Å-SYSTEMET

1. Indledning
2. Vårby å-systemet
3. Det planmæssige grundlag
 - 3.1 Recipientkvalitetsplanen, målsætninger og vandløbsvedligeholdelse
 - 3.2 Recipientkvalitetsplanen, spildevandspåvirkning
 - 3.3 Landbrugsplanen
 - 3.4 Vandindvindingsplanen
 - 3.5 Fredningsplanen
4. Vandløbsdata
5. Ord- og begrebsforklaring.

1. INDLEDNING

Vandløbsregulativer udarbejdet efter vandløbsloven af 9. juni 1982 skal indeholde en redegørelse for grundlaget for og konsekvenserne af regulativforslaget.

Da Vestsjællands amtskommune, Hashøj kommune, Skælskør kommune og Korsør kommune udarbejder regulativer i Vårby å-systemet efter fælles retningslinier, er det også fundet hensigtsmæssigt at udarbejde en del af planredegørelsen fælles.

Afsnit 2 om Vårby Å-systemet, afsnit 3 om det planmæssige grundlag og afsnit 5 der indeholder ordforklaring er udarbejdet fælles, mens afsnit 4 kun omhandler Bjerge å.

2. VÅRBY Å-SYSTEMET

De enkelte vandløb kan ikke udelukkende betragtes særskilt, men indgår som en helhed i et vandløbssystem. Bjerge å er således en del af Vårby Å-systemet.

Med undtagelse af Marbæksrenden er alle vandløbene i dette system målsat med fiskevandmålsætning. Vårby Å og Bjerge Å er langtsomt-flydende, mens de mindre vandløb har større fald og er mere varierede.

3. DET PLANMÆSSIGE GRUNDLAG

3.1 Recipientkvalitetsplanen, målsætninger og vandløbsvedligeholdelse

I henhold til miljøbeskyttelsesloven af 1983 har amtsrådet udarbejdet en recipientkvalitetsplan for Vestsjælland. Planen er indarbejdet i regionplan 1985-1996.

I recipientkvalitetsplanen og tilhørende rapporter ("Kvalitetsmålsætninger" og "Brugerinteresser") er der detaljeret gjort rede for de målsætninger der stilles for de enkelte vandløb.

For at målsætningerne kan opfyldes for vandløbene, er det meget vigtigt at vandløbsvedligeholdelsen udføres på en sådan måde at den understøtter de stillede målsætninger. Recipientkvalitetsplanen spiller derfor en væsentlig rolle i forbindelse med udarbejdelse af vandløbsregulativer.

I det følgende gives et kortfattet resume af de målsætninger, og tilhørende krav til vedligeholdelsen, der stilles til de enkelte grupper vandløb.

Målsætning A: Særligt naturvidenskabeligt interesseområde.

Målsætning A anvendes primært for vandløb, der ønskes bevaret helt eller næsten upåvirket af menneskeskabte aktiviteter, eller for vandløb der huser truede og sjældne planter og dyr. Der er kun udpeget få vandløb i denne gruppe, og disse vandløb er af en helt speciel karakter. Vandløbene er fortrinsvis små private skovbække.

Da naturtilstanden i vandløbene i denne gruppe ønskes bevaret, må vedligeholdelsen begrænses mest muligt, helst helt undlades.

Hvis det undtagelsesvis er nødvendigt at foretage vedligeholdelsesarbejder, bør vedligeholdelsesbestemmelserne i princippet svare til de bestemmelser, der gælder for gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk, se målsætning B1.

Målsætning B1: Gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk.

Målsætning B1 anvendes primært for forholdsvis små vandløb med frisk strøm, gruset/stenet bund og iøvrigt varierede fysiske forhold. Der er, eller ønskes skabt mulighed for et artsrigt dyreliv samt gode gydepladser for laksefisk.

For at opfylde målsætningen må vedligeholdelsen begrænses mest muligt. Oprensning og kantafretning bør undgås, og behovet herfor forebygges. Hvis oprensning undtagelsesvis må foretages, skal den udføres i perioden 1. august - 15. oktober, når ørredyngelen er vokset tilstrækkeligt, og ålene endnu ikke er gået i dvale. Sten og grus må aldrig fjernes. Underskårne bredder må ikke beskadiges.

Grødeskæring foretages i en naturlig slynget strømrende, og bør ikke foretages før 1. juli, af hensyn til den spæde yngel. Under arbejdets udførelse må bundens sten og grus ikke forstyrres.

Bredvegetationen skal bevares, dels for ved beskygning at begrænse behovet for grødeskæring, og dels for et skabe bedre betingelser for de større fisk. Der må ikke være spærringer for fiskenes vandringer til gydepladserne.

Målsætning B2: Laksefiskevand.

Vandløb med denne målsætning er fortrinsvis middel- store vandløb, med en vanddybde på mindst 25 cm året rundt. Strømforholdene er gode, og bunden er stenet og gruset. Der er, eller ønskes skabt mulighed for, en god bestand af ørredfisk, samt bl. a. ål, gedde og skalle.

For at bevare gode livsbetingelser for fiskelivet, må vedligeholdelsen foretages meget skånsom.

Ved oprensning fjernes kun aflejringer af slam, mudder og sand. Sten og grus må ikke fjernes, og underskårne bredder må ikke beskadiges.

Grødeskæring må foretages så der efterlades grødebræmmer og grøde-øer, af hensyn til dyre- og plante- liv, og for at skabe skjulesteder for fiskene.

Bredvegetationen bevares, dels på grund af den grødebegrænsende effekt, og dels for at sikre føde til ørrederne i form af nedfaldne smådyr.

Der må ikke være spærringer for fiskenes vandring til gydepladserne.

Målsætning B3: Karpefiskevand.

Vandløb med denne målsætning er typisk de nedre langsomtflydende dele af vore vandløbssystemer med ringe fald og mudret/sandet bund. Målsætningen benyttes også for de øvre og mindre vandløb, der har ringe fald, og for vandløb, der er middel til stærkt regulerede.

Der er, eller ønskes skabt betingelser for en god bestand af ål, aborre, gedde og karpefisk.

Desuden skal der være passagemulighed for fisk til øvre strækninger.

På grund af de ofte ringe faldforhold, kan disse vandløb stille væsentlige krav til vedligeholdelsen for at sikre afledningen af vand.

Vedligeholdelsen må dog udføres på en sådan måde at der opretholdes-/skabes gode livsbetingelser for fisk og smådyr.

Oprensningerne minimeres til det absolut nødvendige, dels for ikke at ødelægge ålens tilholdssteder, og dels for at begrænse materialetransporten, der kan være ødelæggende for dyre- og planteliv nedstrøms.

Grødeskæringen må foretages så der efterlades grødebræmmer eller grødeøer i vandløbet, af hensyn til fiskene, der her finder skjul og føde.

Bredvegetationen bevares i sommerperioden, for dels at begrænse grødevæksten i vandløbet og dels for at give føde til fiskene i form af nedfaldne smådyr.

Målsætning
C, D og E:

Vandløb der skal anvendes til afledning af vand (C), vandløb påvirket af spildevands vandløb påvirket af spildevandsudledning (D) og vandløb påvirket af vandindvinding (E).

Recipientkvalitetsplanen stiller ikke specielle krav til vedligeholdelsen af vandløb målsat i disse grupper. Der skal dog tages hensyn til fiskepassage til de tilstødende vandløb.

Ikke målsatte
vandløb

En række mindre kommunale og private vandløb er ikke taget med i recipientkvalitetsplanen. For disse vandløb gælder, at miljøkvaliteten skal være så god at en målsætning B3 kan opnås.

3.2 Recipientkvalitetsplanen, spildevandspåvirkning.

Vandløbene er meget følsomme overfor udledning af spildevand på grund af ret lille sommervandføring. Der er derfor i recipientkvalitetsplanen fastsat hvilken forureningsgrad der kan accepteres i de enkelte målsætningsgrupper, se tabel 1.

Vandløb målsat i gruppe.	A	B1	B2	B3	C	D	E
Acceptabel forureningsgrad.	I	II	II	II, II-III	II, II-III	III	II, II-III

Tabel 1: Acceptabel forureningsgrad i de enkelte målsætningsgrupper.

Forureningsgraden bedømmes efter hvilke dyr og planter som kan trives i vandløbet, fig. 1.

3.3 Landbrugsplan.

I henhold til landbrugsloven af 1978 har amtsrådet udarbejdet en landbrugsplan. Planen er indarbejdet i regionplan 1985-96.

I landbrugsplanen er landbrugsjorden delt op i "særligt værdifulde landbrugsområder", "øvrige landbrugsområder" og "marginaljorder".

Langt størstedelen af oplandet til Vårby Å er udlagt som "Særligt værdifulde landbrugsområder". Der er således væsentlige landbrugsmæssige interesser i området.

3.4 Vandindvindingsplan.

I henhold til vandforsyningsloven af 1978 har amtsrådet udarbejdet en vandindvindingsplan. Planen er indarbejdet i regionplan 1985-96.

Vandindvindingsplanen skal sikre en tilstrækkelig og kvalitetsmæssig tilfredsstillende vandforsyning, men skal også tage hensyn til påvirkningen af vandløbenes vandføring.

Planen er derfor afvejet i forhold til recipientkvalitetsplanen, så det sikres at opfyldelsen af målsætningerne for vandløbene ikke hindres på grund af for stor vandindvinding.

Amtet er i planen delt op i områder med "gode indvindingsmuligheder", "moderate indvindingsmuligheder" og "dårlige indvindingsmuligheder".

Der er i området omkring Vårby Å-systemet hovedsageligt områder med "gode indvindingsmuligheder".

Indvinding af overfladevand fra vandløbene til markvanding skal som hovedregel afvikles, på grund af for stor direkte påvirkning af vandløbenes vandføring.

3.5 Fredningsplan.

I henhold til naturfredningsloven af 1979 har amtsrådet udarbejdet en fredningsplan. Planen er indarbejdet i regionplan 1985-96.

I fredningsplanen er landskabet opdelt i 3 typer: "Særlige beskyttelsesområder", "Sammenhængende naturområder" og "Andre områder".

Størstedelen af oplandet til Vårby Å er udlagt som "andre områder", og en del er udlagt som sammenhængende naturområder. Mindre moser og vandhuller skal her beskyttes.

Generelt betragtes vandløb som vigtige økologiske spredningsveje mellem de forskellige naturområder. Det er derfor vigtigt at der her er gode forhold for dyre- og planteliv.

Samtlige offentlige vandløb er omfattet af naturfredningslovens § 43 beskyttelsesregler.

4. VANDLØBSDATA

Målsætninger og krav efter recipientkvalitetsplanen:

Målsætning

Krav til vandføring i
 median minimum situationen Opstrøms 2 l/s
 Nedstrøms 4 l/s

Maximal forureningsgrad II-III

Landbrugsplan:

Oplandet til Bjerge å er i landbrugsplanen udelukkende udlagt som "særligt værdifulde landbrugsområder".

Fredningsplan:

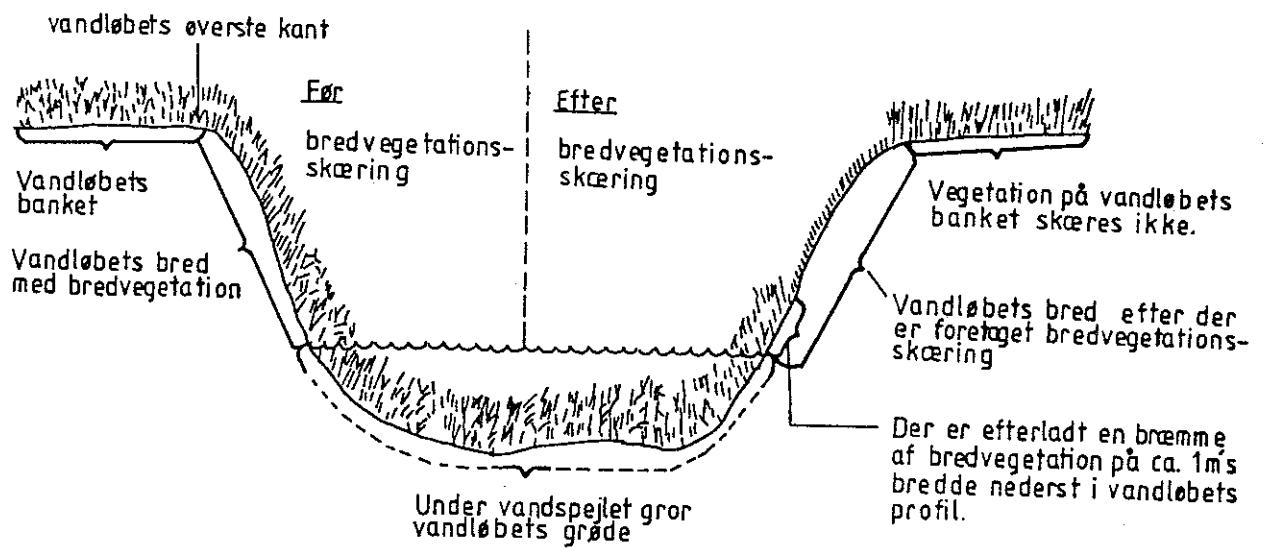
I Fredningsplanen er områderne i oplandet nord for Bjerge å samt et mindre området syd for åen omkring Sønder Bjerge udlagt som "andre områder". Den resterende del, områderne omkring Venslev og sydøst for Sønder Bjerge er udlagt som "sammenhængende naturområder".

Eksisterende spildevandsudledninger:

Fra Hyllested tilledes Bjerge å mekanisk rensset spildevand fra 100 personækvivalenter.

I Skælskør kommune tilledes vandløbet mekanisk rensset spildevand fra Venslev (100 personækvivalenter) og Sønder Bjerge (150 personækvivalenter).

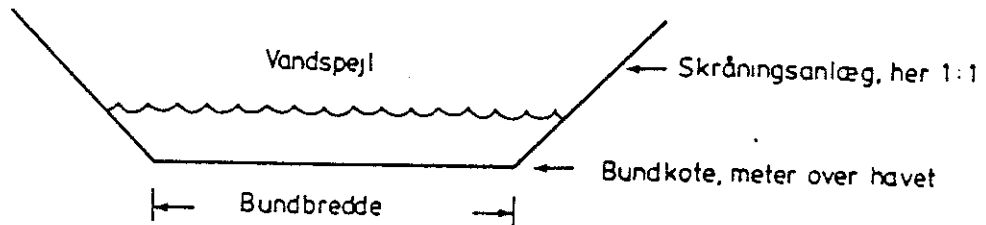
5. ORD- OG BEGREBSFORKLARING

Bredvegetationsskæring

Banket: Se bredvegetationsskæring.

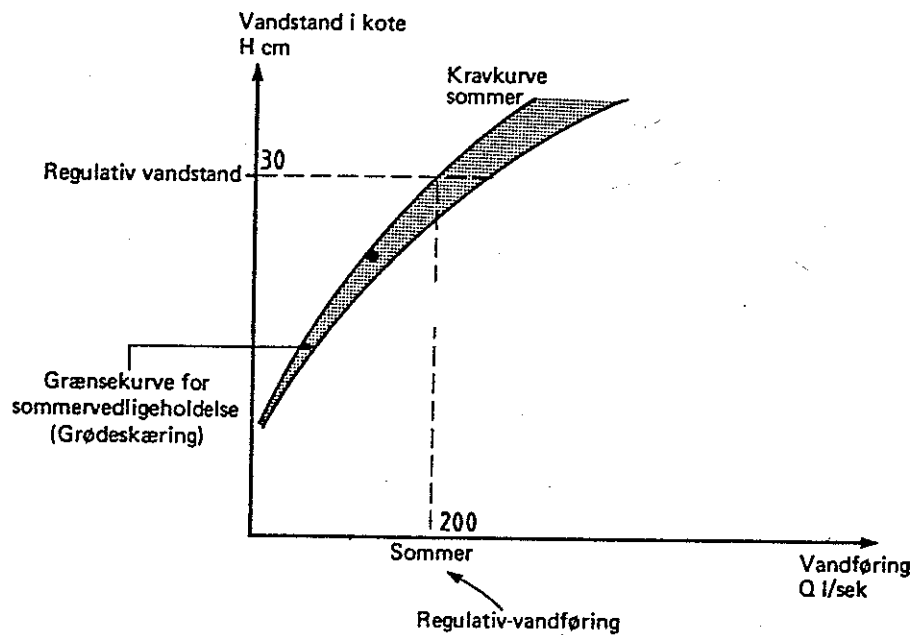
Bredvegetation: Se bredvegetationsskæring.

Geometrisk skikkelse: I regulativet kan et vandløbs geometriske skikkelse være fastlagt. Herved forstås at der er fastlagt en bundkote, bundbredde, skråningsanlæg og fald, hvorefter vandløbet skal vedligeholdes.

Grundkurve Se oprensning efter vandløbets vandføringsevne.

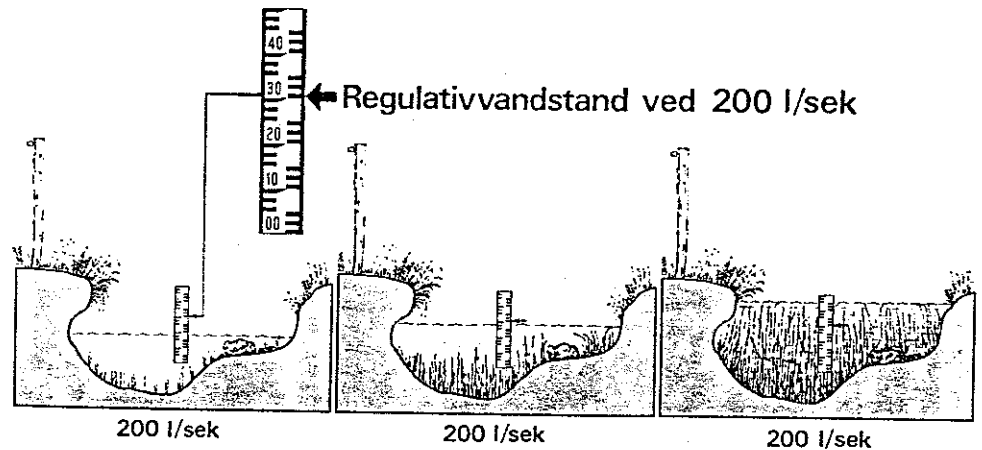
Grødeskæring efter vandløbets vandføringsevne

Figur 1.

I regulativet kan det være fastlagt en sommerkravkurve til styring af grødeskæringen.

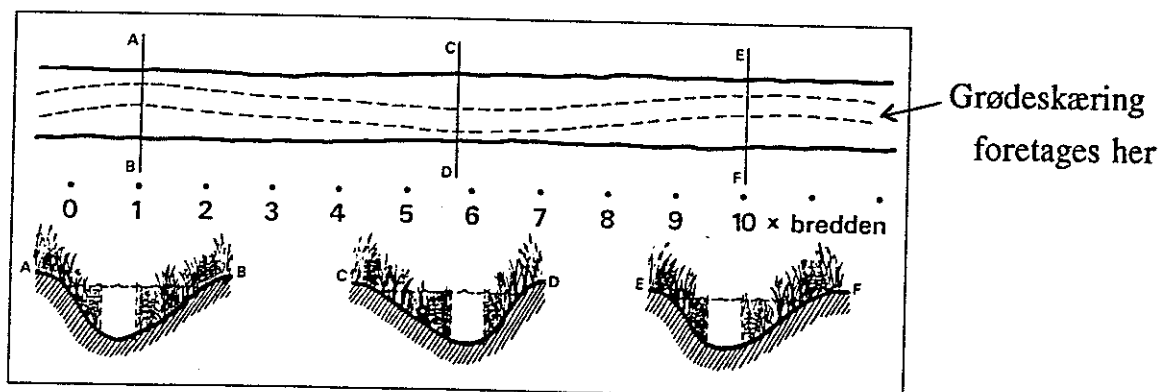
På figur 1 ses, at når vandføringen er 200 l. pr. sekund må vandstanden i åen ikke være højere end 30 cm. Dette kaldes regulativvandstanden ved 200 l pr. sekund, sommer.

Figur 2.

I figur 2 er det vist tre eksempler på, hvordan situationen kan se ud i vandløbet ved en vandføring på 200 l pr. sekund. I det første tilfælde er vandstanden under 30 cm, og det er derfor ikke nødvendigt at skære grøde. I det andet tilfælde når vandstanden netop op på 30 cm, hvilket viser at det er nødvendigt at slå grøde for at sikre afvandingen. I det tredje tilfælde er vandstanden over 30 cm, hvilket vil sige at regulativet ikke er overholdt.

Grødeskæring i slynget strørende

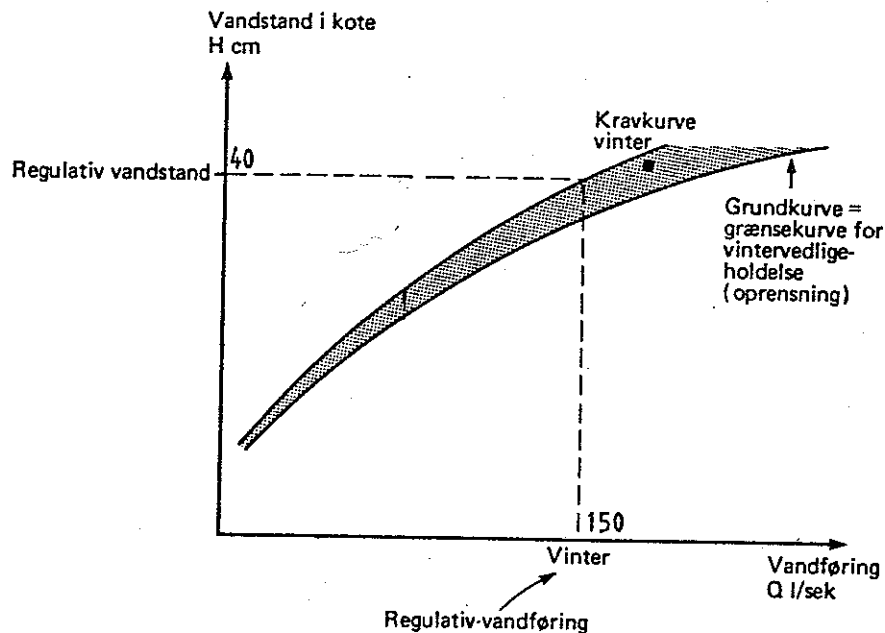

Grødeskæring i slynget strømrende er et alternativ til grødeskæring u hele vandløbets bredde. Man opnår herved at vandløbets fisk og smådyr også efter grødeskæringen har skjule- og levesteder, og regulerende vandløb får større variation. For at sikre afledningen af vand, kan det ved denne metode være nødvendigt at foretage et større antal grødeskæringer end hidtil.

Gydebanker

Områder med frisk strøm, gruset/stenet bund (nøddestore småsten). Ørrederne og andre laksefisk gyder her deres æg. Findes oftest i små vandløb med ret stort fald.

Oprensning efter vandløbets vandføringsevne

Vinterkravkurven beskriver hvor høj en vandstand der kan accepteres ved en given vandføring, i et grødefrit vandløb.

Eksempel: Figur 1 viser vinterkravkurve og grundkurve for et vandløb i st. 1450. En måling 1/4 viser at vandføringen er 150 l/s og vandstanden er 45 cm. Vinterkravkurven viser at vandstanden ved denne vandføring højst må være 40 cm (regulativvandstand ved 150 l/s, vinter). Det vil sige at vandløbets vandføringsevne er blevet for dårlig og der må derfor iværksættes oprensning.

Grænsekurven for vintervedligeholdelse (fig. 1) (grundkurven) angiver at ved en vandføring på 150 l/s må oprensningen ikke medføre at vandstanden falder til under 30 cm.

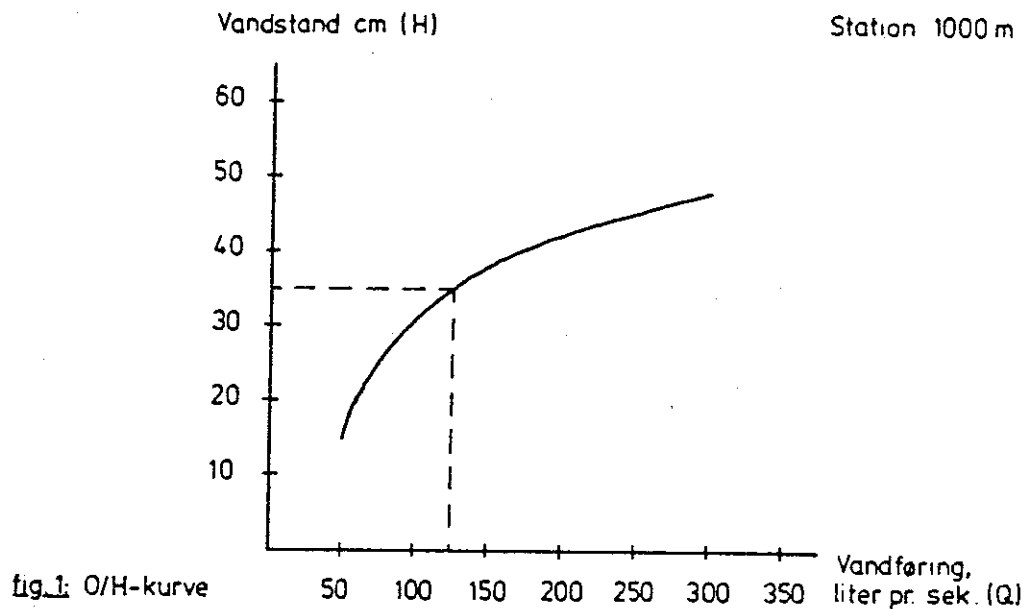
Regulativvandstand, sommer. Se grødeskæring efter vandløbets vandføringsevne.

Regulativvandstand, vinter. Se oprensning efter vandløbets vandføringssevne.

Sommerkravkurve. Se grødeskæring efter vandløbets vandføringsevne.

Vandføringsevne. Et vandløbs vandføringsevne beskrives ved sammenhængen mellem vandløbets vandføring Q (liter pr. sekund) og vandstanden i vandløbet (H) se fig. 1.

Eksempel:

Eksempel: Ved en vandføring på 125 liter pr. sekund vil vandløbet, som fig. 1 beskriver i station 1000 m, have en vandstand på 35 cm.

Hvis vandføringsevnen bliver mindre, bliver vandstanden højere ved samme vandføring. Hvis vandføringsevnen bliver større bliver vandstanden lavere ved samme vandføring.

Vandføringsevnen bliver mindre hvis der f.eks. er grøde eller sandaflejringer i vandløbet.

Vandløbets øverste kant. Se bredvegetationsskæring.

Vinterkravkurve. Se oprensning efter vandløbets vandføringsevne.